

Good Practice Gebruik Fondsspecifieke Ervaringssterfte

Good Practice van De Nederlandsche Bank N.V. van 14 september 2012 houdende een leidraad met betrekking tot het gebruik van fondsspecifieke ervaringssterfte ten behoeve van het vaststellen van een grondslag voor de berekening van de technische voorzieningen door een (beroeps)pensioenfonds (hierna: pensioenfonds), die gebaseerd is op prudente beginselen. (Good Practice Gebruik Fondsspecifieke Ervaringssterfte).

Disclaimer

Deze *Good Practice* geeft niet verplichtende aanbevelingen voor de toepassing van de hierna genoemde wet- en regelgeving aan pensioenfondsen. Met behulp van deze *Good Practice* draagt De Nederlandsche Bank N.V. haar opvattingen uit over de door haar geconstateerde of verwachte gedragingen in de beleidspraktijk, die naar haar oordeel een goede toepassing inhouden van de regels waarop deze *Good Practice* betrekking heeft. Met deze *Good Practice* beoogt De Nederlandsche Bank N.V. te bereiken dat pensioenfondsen het daarin gestelde, de eigen omstandigheden in aanmerking nemende, in hun afweging betrekken, zonder dat zij verplicht zijn dat te doen. De *Good Practice* geeft inzicht in de door De Nederlandsche Bank N.V. (DNB) geconstateerde of te verwachten gedraging in de beleidspraktijk, is indicatief van aard en sluit daarmee niet uit dat voor instellingen een afwijkend, al dan niet strengere toepassing van de onderliggende regels geboden is. De afweging betreffende de toepassing berust bij deze instellingen zelf.

Gerelateerde wet- en regelgeving

Aan de hand van deze *Good Practice* wordt een leidraad gegeven met betrekking tot de volgende wet- en regelgeving voor wat betreft het gebruik van fondsspecifieke ervaringssterfte ten behoeve van het vaststellen van een grondslag voor de berekening van de technische voorzieningen:

- artikel 126 (Vaststelling technische voorzieningen) van de Pensioenwet;
- artikel 121 (Vaststelling technische voorzieningen) van de Wet verplichte beroepspensioenregeling;
- artikel 2 (Hoogte technische voorzieningen) van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen.

Hiermee zijn verbonden artikel 128 (Hoogte kostendekkende premie), lid 1, sub a van de Pensioenwet, artikel 123 (Hoogte kostendekkende premie), lid 1, sub a van de Wet verplichte beroepspensioenregeling en artikel 4 (Kostendekkende premie en premiestabilisatie), lid 1 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen.

Introductie

De *Good Practice* geeft voor het gebruik van fondsspecifieke ervaringssterfte een, niet bindende, leidraad, die DNB aan de toezichtpraktijk heeft ontleend. Deze leidraad geeft inzicht in wat DNB in zijn algemeenheid van pensioenfondsen zou verwachten bij het onderzoeken en het onderbouwen van het gebruik van fondsspecifieke ervaringssterfte voor het vaststellen van een grondslag voor de berekening van de technische voorzieningen. Bij de beoordeling zal ook voor DNB deze leidraad als voorbeeld dienen. Het is overigens niet zo dat de pensioenfondsen ervan uit mogen gaan dat het onderzoek en de onderbouwing voldoende zijn als zij deze leidraad in aanmerking hebben genomen. Uiteraard kan afhankelijk van de omstandigheden en de aard en complexiteit de toepasselijkheid van deze leidraad voor verschillende pensioenfondsen anders zijn.

Achtergrond

De invoering van de AG-prognosetafel 2010 - 2060 heeft ertoe geleid dat veel pensioenfondsen onderzoek hebben gedaan naar de ervaringssterfte binnen het eigen pensioenfonds. In de meeste gevallen zijn op basis van die onderzoeken leeftijdsafhankelijke correctiefactoren vastgesteld, die gebruikt worden om de sterftetekansen te corrigeren voor het verschil tussen de sterfte in de gehele bevolking versus de fondsspecifieke sterfte. DNB heeft een grote diversiteit aan onderzoeken en onderbouwingen ontvangen met relatief grote verschillen in kwaliteit. De *Good Practice* is opgesteld als leidraad om inzicht te geven in wat DNB in zijn algemeenheid zou verwachten van deze onderzoeken en onderbouwingen.

Hoewel de leidraad voornamelijk is gebaseerd op de aan de praktijk ontleende en tot nu toe meest voorkomende onderzoeken en onderbouwingen, die uitgaan van het vaststellen van leeftijdsafhankelijke correctiefactoren, is de algemene strekking van de *Good Practice* ook een leidraad voor een ander gebruik van fondsspecifieke ervaringssterfte om tot een grondslag te komen voor de berekening van de technische voorzieningen. DNB zal in dergelijke gevallen de specifieke omstandigheden in aanmerking nemen.

Hoofdstuk 1: Inleiding

Artikel 126, lid 2 van de Pensioenwet en artikel 121, lid 2 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling verankeren de actualiteit, prudentie en consistentie van de te hanteren waarderingsgrondslagen voor de vaststelling van de technische voorzieningen. Uit artikel 2, lid 3 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen volgt meer specifiek dat het gaat om prudente verzekeringstechnische grondslagen die ook fondsspecifiek zijn. Het is de reden dat pensioenfondsen onderzoek (moeten) doen naar hun eigen ervaringssterfte om de overlevingskansen op basis daarvan te corrigeren, zodat die aansluiten bij de overlevingskansen van de eigen fondspopulatie.

De *Good Practice* wordt beschreven langs de lijn gegevens – model – uitkomsten. In hoofdstuk 2 wordt beschreven wat minimaal verwacht zou mogen worden met betrekking tot de gegevens, die in het onderzoeksmodel gebruikt worden. Hoofdstuk 3 gaat in op enkele basale modeleigenschappen, die aanwezig worden geacht. In hoofdstuk 4 wordt gevraagd kritisch te kijken naar de uitkomsten van het eigen onderzoek.

De onderstaande good practices zijn relevant voor elke set correctiefactoren die voor een afzonderlijke groep (bijvoorbeeld mannen, vrouwen) binnen de fondspopulatie is vastgesteld.

Hoofdstuk 2: Good Practices met betrekking tot de gegevens

Consistentie

1. De gegevens over achterliggende boekjaren met betrekking tot de eigen fondsspecifieke ervaringssterfte, die het pensioenfonds hanteert in het onderzoek naar en bij het vaststellen van de leeftijdsafhankelijke correctiefactoren, sluiten aan op de gegevens die het pensioenfonds hanteert voor de jaarrekeningen, zoals die door het pensioenfonds in de achterliggende boekjaren zijn vastgesteld. Bedoelde gegevens sluiten daarmee ook aan op de door het pensioenfonds vastgestelde sterfteresultaten over de achterliggende boekjaren.

Betrouwbare en voldoende gegevens

2. De gegevens met betrekking tot de fondsspecifieke ervaringssterfte, die het pensioenfonds hanteert in het onderzoek naar en bij het vaststellen van de leeftijdsafhankelijke correctiefactoren, zijn relevant en betrouwbaar en hebben betrekking op voldoende achterliggende boekjaren.
3. Het pensioenfonds heeft zich ervan overtuigd dat de omvang van de gegevens voldoende groot is en geeft een onderbouwing.

Toelichting

Bij een onderbouwing wordt bijvoorbeeld gedacht aan het volgende.

- a. De correctiefactoren en de daarop gebaseerde technische voorzieningen zoals die zouden zijn bepaald op basis van achtereenvolgend één achterliggend boekjaar, twee achterliggende boekjaren, drie achterliggende boekjaren etcetera, convergeren voldoende duidelijk naar de correctiefactoren en de daarop gebaseerde technische

voorzieningen zoals het pensioenfonds die op basis van het onderzoek heeft vastgesteld.

- b. Het voldoende groot zijn van de omvang van de gegevens wordt beschouwd in samenhang met de onzekerheid rond de uitkomsten. Hiermee wordt dan bedoeld de onzekerheid zoals die binnen de context van de vast te stellen technische voorzieningen, in het algemeen en door het pensioenfonds acceptabel wordt geacht. (Zie ook hoofdstuk 4.)

Externe maatstaf

4. Met een externe maatstaf wordt hierna het volgende bedoeld:
 - a. Of, de gegevens met betrekking tot niet fondsspecifieke ervaringssterfte. Bijvoorbeeld gegevens van het CBS met betrekking tot de gehele bevolking (of delen daarvan), maar bijvoorbeeld ook gegevens van actuariële organisaties die verzameld zijn in het kader van het uitvoeren van de in deze *Good Practice* bedoelde onderzoeken voor pensioenfondsen.
 - b. Of, de resultaten (bijvoorbeeld leeftijdsafhankelijke correctiefactoren) en conclusies die gebaseerd zijn op de hiervoor bedoelde gegevens met betrekking tot de niet fondsspecifieke ervaringssterfte.
5. Als met betrekking tot de hiervoor bedoelde fondsspecifieke gegevens de betrouwbaarheid onvoldoende is voor een bepaald deel van die gegevens (of het geheel) – doordat voor bepaalde leeftijden (of alle leeftijden) er te weinig sterftewaarnemingen zijn – dan bepaalt het pensioenfonds voor die leeftijden de correctiefactoren door toepassing van betrouwbare interpolatie- en extrapolatietechnieken of door aan te sluiten op een externe maatstaf.
 - a. Als interpolatie- en extrapolatietechnieken zijn toegepast, dan onderbouwt het pensioenfonds waarom die beter passen dan het aansluiten op een externe maatstaf.
 - b. Als wordt aangesloten op een externe maatstaf, dan onderbouwt het pensioenfonds waarom betreffende externe maatstaf toepasbaar is en daarmee voldoende prudentie gehandhaafd blijft.

- c. Als voor een (deel)groep wordt aangesloten op een externe maatstaf, dan negeert het pensioenfonds voor die betreffende (deel)groep niet de informatie met betrekking tot andere (deel)groepen waarvoor wel voldoende betrouwbare fondsspecifieke gegevens beschikbaar zijn. De correctiefactoren voor (deel)groepen die gebaseerd zijn op een externe maatstaf, dienen namelijk consistent te zijn met de correctiefactoren voor (deel)groepen die gebaseerd zijn op voldoende betrouwbare fondsspecifieke gegevens. De wijze waarop de (deel)groepen zich tot elkaar verhouden wordt weerspiegeld in de correctiefactoren van betreffende (deel)groepen.

Toelichting

Zonder een (aanvullende) fondsspecifieke onderbouwing is een relatief groot verschil in correctiefactoren tussen (deel)groepen niet te rechtvaardigen als er geen redenen zijn om aan te nemen dat de karakteristieken van die (deel)groepen erg verschillend zijn.

Transparantie externe maatstaf

6. In het geval het pensioenfonds voor de vast te stellen leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op een of andere wijze gebruik maakt van een externe maatstaf, maakt het pensioenfonds deze externe maatstaf voldoende transparant. Dat geldt zowel voor de onderliggende gegevens met betrekking tot niet fondsspecifieke ervaringssterfte, als voor de technieken en berekeningen van eventueel daarop gebaseerde resultaten en conclusies.

Toelichting

Voldoende transparantie is nodig om de betrouwbaarheid en de specifieke toepasbaarheid van de externe maatstaf goed te kunnen beoordelen.

Hoofdstuk 3: Good Practices met betrekking tot het model

7. De leeftijdsafhankelijke correctiefactoren zijn geschat op basis van bedragensterfte.

Robuustheid

8. Het model dat het pensioenfonds hanteert voor het vaststellen van de leeftijdsafhankelijke correctiefactoren is in redelijke mate ongevoelig voor kleine veranderingen in de gegevens met betrekking tot de fondsspecifieke ervaringssterfte.

Toelichting

Bijvoorbeeld, als de gegevens met betrekking tot een geboortjaar zouden wegvallen, dan heeft dat een relatief klein effect op de berekende correctiefactoren en de daarop gebaseerde technische voorzieningen.

9. Het model dat het pensioenfonds hanteert voor het vaststellen van de leeftijdsafhankelijke correctiefactoren, is in redelijke mate ongevoelig voor kleine veranderingen in de achterliggende periode waarop de gegevens aangaande de eigen fondsspecifieke ervaringssterfte betrekking hebben.

Toelichting

Bijvoorbeeld, de correctiefactoren, en de daarop gebaseerde technische voorzieningen worden aan de ene kant bepaald op basis van de gegevens waarbij één van de achterliggende boekjaren niet wordt meegenomen. Aan de andere kant worden de uitkomsten bepaald op basis van de gegevens waarbij één ander achterliggend boekjaar niet wordt meegenomen. De verschillen tussen de uitkomsten van beide vaststellingen zouden in principe relatief klein moeten zijn.

10. Het pensioenfonds onderbouwt de uitgangspunten en veronderstellingen die ten grondslag liggen aan het gehanteerde model voor wat betreft plausibiliteit, noodzaak en passend bij de onderliggende gegevens. Hieronder wordt bijvoorbeeld ook verstaan de onderbouwing van de wijze waarop de gegevens eventueel “gefit” worden; waarom deze passend en essentieel is bij de onderliggende gegevens.

Transparantie

11. Het model dat het pensioenfonds hanteert voor het vaststellen van de leeftijdsafhankelijke correctiefactoren, bevat voor het pensioenfonds geen “black boxes” en wordt door het pensioenfonds voldoende transparant gemaakt. Het pensioenfonds beschikt over documentatie waarin alle gehanteerde technieken en berekeningsmethoden in voldoende mate (technisch) zijn beschreven.

Hoofdstuk 4: Good Practices met betrekking tot de uitkomsten

12. Het pensioenfonds geeft de bandbreedte(s)/ het (de) betrouwbaarheidsinterval(len) waarbinnen de uitkomsten (de correctiefactoren, maar bijvoorbeeld ook de daarop gebaseerde technische voorzieningen) kunnen bewegen.

13. Het pensioenfonds licht toe in hoeverre de onzekerheid rond de uitkomsten acceptabel is. Hiermee wordt dan bedoeld de onzekerheid, zoals die binnen de context van de vast te stellen technische voorzieningen, in het algemeen en door het pensioenfonds acceptabel wordt geacht.